

Restaureringsplan för Natura 2000-området Härön, SE0520038 i Tjörnkommun

Restaureringsplan inom Life+-projektet GRACE för delområde Härön

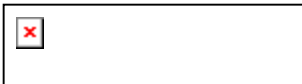
Bilaga 1 Karta med restaureringsområden

Bilaga 2 Historisk karta

Inledning

Restaureringsplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet för att nå de mål som är uppsatta inom Life + projektet GRACE (Grazing and Restoration of Archipelago and Coastal Environments)

1. SYFTE

Att:

restaurera de inom området förekommande naturtyperna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, så att de kan nå gynnsamt tillstånd.

Syftet ska nås genom att:

- Röja träd och buskar inom ett område på 13,4 ha
- Bränna vid minst ett tillfälle

2. BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 Uppgifter om området

GRACE - beteckning:	3
Natura 2000-område	SE0520038
Naturreservat	Härön
Restaureringsareal:	13,4 ha
Restaureringsområden:	Härön
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Tjörn kommun
Förvaltare:	Västkuststiftelsen

Tabell 1: Naturtyper som förväntas efter restaurerings- och skötselåtgärder.

Kod	Natura 2000-habitat	Målareal (ha)
4010	Fukthed med klockljung	1,6
4030	Ris- och gräsheddar nedanför trädgränsen	4,5
9070 alter- nativ 6270	Trädklädd betesmark/ Silikatgräsmarker	2,3

2.2 Allmän beskrivning av området

Härön, som ligger strax utanför norra delen av Tjörn. Ön är en av de mest unika och välbevarade kustkulturmarkerna längs Bohuskusten. Här finns både äng, hage, åker, mosaikartade utmarker, klippor och betade strandängar. Härön är en god representant för det landskap som på 1800-talet var mycket vanligt längs Bohuskusten, men som idag är nästan helt försvunnet.

2.2.1 Biologiska bevarandevärden

Härön präglas i stort av trädfri hållmarksnatur och genomkorsas av dalgångar med lösa jordarter. Man kan tydligt se gränserna mellan utmarker och inägomarker. Utmarkerna karakteriseras huvudsakligen av hållmarker och hedkomplex, kärr och vattensamlingar. Inägorna består av åkermarker, olika typer av ängsmarker, åkerrenar och brynvegetation.

Ön är rik på hävdgynnade arter, några av de som finns i området är; marrisp, granspira, kärrknipprot, kattfot, hirsstarr, bockrot, vildlin, höskallra, ängskallra, darrgräs, spåtistel, klockljung, jungfulin, jungfu Marie nycklar, svinrot, gullviva m.fl.

3. RESTAURERINGSÅTGÄRDER

3.1 Övergripande beskrivning

3.1.1 Naturvärden

Restaureringsområdet består av de centrala delarna av norra Härön. Träd och buskar har under en längre tid fått fritt spelrum.

Målsättningen är att återskapa ett välutvecklat utmarksbete på ön. I de centrala delarna av restaureringsområdet är målsättningen en välhävdad trädklädd betesmark.

Målbilden är att träd- och buskskiktets utseende inom respektive delyta ska förhålla sig enligt nedan. Detta kan komma att justeras något under projektets gång efter samråd med projektledningen för Grace-projektet.

Inför första årets huggningar kommer projektledningen och entreprenörer tillsammans att märka upp vad som ska sparas. Om behov av preciseringar finns (inför slutbesiktning) kommer projektledningen och entreprenörer att göra detta tillsammans efter det första årets huggningar.

3.1.2 Kulturvärden

Alla fornlämningar ska synliggöras under restaureringen, buskar och träd på eller i närmaste omgivning av fornlämningarna tas bort. Denna borttagning måste ske på ett extra varsamt sätt så att inte fornlämningarna skadas. Fornlämningarna ska också markeras så att det inte föreligger någon risk för att dessa skadas av tunga maskiner under restaureringen.

Fornlämningar får inte skadas i samband med avverkning och utkörning av virke. Vid röjningar ska röjningsmaterialet inte ligga kvar nära eller i fornlämningar. Eldning får aldrig ske i närheten av fornlämningar då det kan ställa till svårigheter vid en eventuell framtida utgrävning. Om större högar av ris eller ved ska eldas på ön så ska detta helst göras på den stora betesmarken på öns östra sida. Det finns en risk att en längre tids kraftig eldning går djup ner under markytan och förstör djupare lager av fornlämningar.

3.2 Restaureringsområden med mål och åtgärder

Det mesta av restaureringarna i Grace-projektet kommer att genomföras i de centrala delarna av norra Häröns naturreservat.

Delområde	Areal (ha)
A	3,3
B	10,1

Delområde A

Beskrivning:

Detta delområde utgörs av de centrala partierna nordväst om Flöjmyren och utgörs av själva skogsdungen. Området begränsas av stenmurar och har troligen en odlingshistoria som en frånstängslad utmarksäng. Uppgiften om historisk markanvändningen som utmarksäng stöds av personal på Länsstyrelsens Kulturmiljöenhet. Under 1900-talets början har delar av området planterats igen med fram för allt tall. Tallen har spridit sig till de mer perifera delarna under årens lopp.

Restaureringsmål:

-Ett välutvecklat utmarksbete med hagmarksträd eller alternativt i de centrala delarna en välbetad skog.

-Träd av ädellöv och naturlig tall ska sparas i de centrala delarna. Det ska finnas en välhävdad fältskikt.

Ljunghedarna ska ha ljung i alla successionsstadier från ung späd till äldre grövre.

-Både ljunghed och betesmarker på djupare jordar ska vara rika på hävdgynnad flora.

Åtgärder:

-Röjning av bergtall.

-Röjning av sly och buskar.

-En regelbunden bränning av ytan krävs för att upprätthålla ljungens olika successionsstadier. Restaureringsbränning görs under senare delen av projektiden, under år tre till fem, i detta delområde.

Delområde B

Beskrivning:

Detta delområde ligger runt omkring delområde A. Delområdet utgörs av en topp och en högre platå. Området har påverkats negativt av trädspredningen från delområde A och i lite djupare jordlager har igenväxten av buskar och mindre träd påverkat utseendet på högplatån.

Restaureringsmål:

-Ett välutvecklat utmarksbete med en ljunghed.

-Enstaka träd och buskar ska täcka högst 5 % av ytan efter restaurering.

Dessa buskar ska stå i bergsklåvor och i anslutning till impediment. Äldre vidkroning ek och havtorn ska sparas.

-Ljunghedarna ska ha ljung i alla successionsstadier från ung späd till äldre grövre.

-Både ljunghed och betesmarker på djupare jordar ska vara rika på hävdgynnad flora.

Åtgärder:

-En regelbunden bränning av ytan krävs för att upprätthålla ljungens olika successionsstadier. Restaureringsbränning görs under första eller andra året.

-Röjning av sly och buskar gör efter bränningen.

4. ARBETSGÅNG

Arbetet utförs under perioden 1 augusti 2011 till och med den 31 december 2016.

Tidsperiod 1 (20110801-1231)

- Märkning av träd- och buskskikt.
- Huggning av brandgator
- Kompletterande manuell huggning och röjning.
- Högläggning av ris i röjda ytor.
- Skotning
- Bränning av gammal förna och ljung
- Under 2011 betas alla delområden under vegetationsperioden. Betestrycket anpassas efter förhållandena i varje enskilt delområde så att slyuppslag minimeras. Med fördel ska betestrycket vara högt under försommaren för att under juli/augusti successivt minskad i en eller flera etapper.

Tidsperiod 2 (20120101-1231)

- Kompletterande maskinell och manuell huggning och röjning.
- Under 2012 betas alla delområden under vegetationsperioden. Betestrycket anpassas efter förhållandena i varje enskilt delområde så att slyuppslag minimeras. Med fördel ska betestrycket vara högt under försommaren för att under juli/augusti successivt minskad i en eller flera etapper.
- Ljungbränning
- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av.

Tidsperiod 3 (20130101-1231)

- Kompletterande maskinell och manuell huggning och röjning.
- Under 2013 betas alla delområden under vegetationsperioden. Betestrycket anpassas efter förhållandena i varje enskilt delområde så att slyuppslag minimeras. Med fördel ska betestrycket vara högt under försommaren för att under juli/augusti successivt minskad i en eller flera etapper.
- Ljungbränning.
- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av.

Tidsperiod 4 (201430101-1231)

- Kompletterande maskinell och manuell huggning och röjning.
- Under 2014 betas alla delområden under vegetationsperioden. Betetrycket anpassas efter förhållandena i varje enskilt delområde så att slyuppslag minimeras. Med fördel ska betetrycket vara högt under försommaren för att under juli/augusti successivt minskad i en eller flera etapper.
- Ljungbränning.
- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av.

Tidsperiod 5 (20150101-1231)

- Under 2015 betas alla delområden under vegetationsperioden. Betetrycket anpassas efter förhållandena i varje enskilt delområde så att slyuppslag minimeras. Med fördel ska betetrycket vara högt under försommaren för att under juli/augusti successivt minskad i en eller flera etapper.
- Ljungbränning.
- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av.

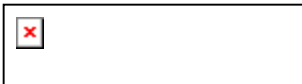
Tidsperiod 6 (20160101-1231)

- Under 2016 betas alla delområden under vegetationsperioden. Betetrycket anpassas efter förhållandena i varje enskilt delområde så att slyuppslag minimeras. Med fördel ska betetrycket vara högt under försommaren för att under juli/augusti successivt minskad i en eller flera etapper.
- Eventuell ljungbränning
- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av.

5. SKÖTSEL EFTER RESTAURERING

Skötsel sker genom bete under vegetationsperioden och vid behov röjning av sly och buskar. För att nå målet om ljung i alla successionsstadier krävs att området bränns regelbundet bränns som en komplettering till betesdriften. Västkuststiftelsen som förvaltare ska i samråd med projektledning avgöra när hela eller delar av projektområdet på Tjurpannan nått så god bevarandestatus så att ersättning för betesdrift ska övergå till de ersättningsformer som finns inom landsbygdsprogrammet.

När restaureringen slutförts återgår allt ansvar för skötseln till Västkuststiftelsen. Västkuststiftelsen ansvarar då också för att fortsatt betesdrift helt eller delvis finansieras av landsbygdsprogrammet.

6. UPPFÖLJNING

Uppföljning ingår inte i det praktiska restaureringsarbetet, men måste genomföras i samklang med detta. Basinventeringen säkerställer att det är möjligt att utvärdera resultat och rapportera resultatet till EU.

Projektledningen för Life+ Grace ansvarar för att

- Digitala foton tas före och efter restaureringsåtgärderna
- Flygbilder i färg beställs som visar läget före och efter restaurering
- Basinventering utförs före åtgärderna i de områden där detta tidigare inte är gjort
- Basinventering efter restaureringsåtgärder genomförs senast före projektet avslutas (2016)

Karta
till restaureringsplan
Härön

Delyta A

Delyta B

	Restaureringsytor
	Restaureringsytor Härön

1:10 000

0 50 100 200 300 400 Meter

Karta
till restaureringsplan
Härön

1930-tals karta

Delyta A

Delyta B

- Restaureringsytor
- Restaureringsytor Härön

1:10 000

